

Eurajoen kunnanhallitus
- talousarvio 2025
- taloussuunnitelma vuosille 2025 – 2027
Laadintaohje

Kh 21.5.2024

Sisällysluettelo

1. Talousarvion lähtökohdat	3
2. Osallistuva budjetointi.....	4
3. Ohjeet ja sitovuus	5
Talousarvion 2025 raami	5
3.1. Suunnitteluohje.....	5
3.2. Käyttötalouden määrärahojen perusteet ja laadintaohjeet	6
3.3. Investointiohjelmaesitys.....	6
3.4. Henkilöstöä koskevat esitykset.....	7
3.5. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma.....	7
3.6. Tilivelvolliset.....	8
3.7. Talousarvion sitovuustasot	8
3.8. Talousarviomuutokset.....	8
3.9. Aikataulu	8
Lisätiedot:	8
Talouden vuosikello 2024 - 2025.....	9

1. Talousarvion lähtökohdat

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta (suunnitelmakausi) koskeva taloussuunnitelma, jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarvio osana taloussuunnitelmaa on valtuuston keskeinen kunnan toiminnan ohjausväline sekä kunnan kokonaistalouden suunnitelma. Talousarvio ja –suunnitelma on laadittava siten, että ne toteutuvat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Kunnan taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Talousarviossa ja –suunnitelmassa osoitetaan riittävät voimavarat asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä se, miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan. Suunnitelmien on oltava realistisia – kunnan talouden tasapaino on suunnitelmakaudella voitava säilyttää tai saavuttaa.

Talousarviossa ja –suunnitelmassa

- asetetaan palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet
- budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot tehtäville ja hankkeille
- osoitetaan miten varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitetaan.

Hallintokuntien talousarvion ja taloussuunnitelman 2025 - 2027 laatimisen lähtökohtana tulee olla kuntastrategia. Kuntastrategian visio on ”Eurajoki on valoisan tulevaisuuden koti, jossa asukkaat viihtyvät ja yritykset menestyvät”. Kuntastrategian neljä strategian tavoitetta ovat: vetovoimainen Eurajoki, toimiva Eurajoki, hyvinvoiva Eurajoki ja kestävä kehityksen Eurajoki. Talousarvion laadintaa tulevat ohjaamaan myös elo-syyskuussa käytävä valtion budjettiriihi ja syksyn talouskehitys- ja verotuloennusteet.

Vuosien 2025 - 2027 talousarvio ja –suunnitelma sisältää sitovan talousarviovuoden 2025 sekä lisäksi suunnitelmavuodet 2026 - 2027. Hallintokuntien tulee ottaa huomioon tiedossa olevat toimintaan ja talouteen vaikuttavat muutokset.

Investointiesitykset tulee esittää koko taloussuunnitelmakaudelle 2025 - 2027. Investointien tulee perustua hallintokuntien pitkän aikavälin investointisuunnitelmaan.

Vuonna 2023 alkoi kuntien ja kuntatalouden uusi aikakausi, kun sosiaali- ja terveystaloudet poistuvat kuntien taloudesta ja järjestäminen ja kustannukset siirtyvät hyvinvointialueille. Uudistus mullisti kuntien rahoitusjärjestelmän, kun yli puolet verotuloista ja kaksi kolmannesta valtionosuudesta siirrettiin hyvinvointialueiden rahoittamiseen. Muutosten johdosta Eurajoen kunnan valtionosuudet yhteensä vuonna 2024 olivat 4,9 miljoonaa negatiiviset. Vuoden 2025 ennakkollisten valtionosuuslaskelmien mukaan Eurajoen kunnan valtionosuus on noin -4,6 milj euroa. Seuraava varsinainen laskelmapäivitys on luvassa elokuussa.

Kuntaliiton veroennustekehikon viimeisin päivitys huhtikuulta perustuu pääosin kevään kuntatalousohjelman arvioihin verotulojen kehityksestä.

Kunnallisveroennuste

Valmistuva verotus 2023 aiheuttaa vielä epävarmuutta kuluvan vuoden verotilityksiin. Loppuvuoden kunnallisveron tilityksiin ei näillä näkymin ole suurempaa yllätystä odotettavissa.

Kunnallisveron ennakonpidätykset ovat kehittyneet odotetusti. Valmistuvaan verotukseen 2023 osalta ei myöskään ole yllätystä odotettavissa. Sote-uudistuksen takia maksettava kunnallisvero verovuonna 2023 laski -58,5 prosenttia verovuodesta 2022.

Tämän hetken tietojen mukaan Eurajoen kunnan vuoden 2024 kunnallisverotilitys pienenee -7,9 % vuoden 2023 tilityksiin nähden. Kunnallisveron määrä olisi näin ollen 11,0 milj. euroa.

Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste

Yhteisöveron loppuvuoden kertymät odotetaan heikentyvän selvästi tulevina kuukausina.

Oletuksen taustalla on Valtiovarainministeriön viimeisin makroennuste, joka ennustaa selvästi heikompa vuotta yrityksille. Tämän hetken ennuste on kuitenkin valitettavan epävarma ja tarkistetaan kesäkuussa uudestaan toteutuneiden verokertymien pohjalta.

Kuluvana vuonna tilitettävät yhteisöverot vähenevät arviolta yhteensä vajaa 1,7 prosenttia. Ennusteen mukaan yhteisöverotilitykset kasvavat vuonna 2025. Arvion mukaan Eurajoen kunnan yhteisöverojen määrä vuonna 2025 olisi 2,9 milj. euroa.

Yhteisöverokertymän ennuste Eurajoen kunnalle vuonna 2024 on noin 2,8 miljoonaa euroa.

Valtakunnan tasolla kiinteistöveron tilitys kasvaa arviolta noin 7 % kuluvana vuonna. Kasvu johtuu pääosin maapohjan eriytetystä kiinteistöveroprosentista, jonka alaraja on 1,30 %.

Ennusteen mukaan Eurajoen kunnan kiinteistöveron määrä vuonna 2024 on 25,9 miljoonaa euroa. Kasvu johtuu mm. siitä, että rakennusten verotusarvot ovat kasvaneet, koska niiden jälleenhankinta-arvoja on korotettu. Syy tehtyyn korotukseen löytyy rakennuskustannusten kallistumisesta. Toisaalta ennusteeseen on syytä suhtautua voimallisten osalta varauksella, sillä lopullinen vuoden 2024 verotus ei ole vielä valmistunut. Vuodelle 2024 kiinteistöveroja on budjetoitu 25,8 miljoonaa.

Kuntaliiton ennuste Eurajoen kunnalle maksettavaksi kiinteistöveroksi on 25,8 milj. euroa. Arvioon on suhtauduttava varauksella, sillä tuulivoiman verokertymää ei ole kokonaisuudessaan huomioitu ennusteessa.

2. Osallistuva budjetointi

Eurajoen kunnassa on käytössä kunnanhallituksen hyväksymät osallistuvan budjetoinnin periaatteet. Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä varoja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sen toteuttamiseen ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa menetelmää, vaan sitä voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Osallistuvaa budjetointia voidaan käyttää monissa erilaisissa tilanteissa, monenlaisten tarpeiden ja ongelmien ratkaisemisessa. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet: Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti: 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä raateja; 2) selvittämällä kuntalaisten mielipiteitä ennen päätöksentekoa; 3) valitsemalla ja ottamalla mukaan kuntalaisten edustajia kunnan/toimintayksikön toimielimiin; 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua toimintayksikön talouden suunnitteluun; 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä kuntalaisten kanssa; 6) kuntalaisten oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua. (kuntalain 5 luku 22§)

Eurajoen kunnan toimintayksiköissä osallistuva budjetointi voidaan toteuttaa määrärahojen kohdentamisen keinoin. Toimintayksikön taloudesta vastaavan tehtävänä on päättää miten ja millä suuruudella määrärahaa voidaan käyttötaloudesta kohdentaa osallistuvaan budjetointiin. Määrärahan kohdentaminen voidaan osoittaa koskemaan esimerkiksi - tiettyä prosenttiosuutta toimialan tai yksikön budjetista - tiettyä osaa toimialan tai yksikön budjetista - tiettyyn hankkeeseen tai investointiin osoitettua määrärahaa - tiettyyn toiminnalliseen

Osallistuvan budjetoinnin toteuttamiseen ei ole yhtä ainoaa oikeaa menetelmää tai tapaa. Sitä voidaan toteuttaa käytännössä monesta eri lähtökohdasta ja monin eri tavoin. Lähtökohdaksi voi olla jokin tehtävä, jonka määrärahojen käyttö suunnitellaan yhdessä. Yksi tapa on suunnitella kertaluonteinen hanke, investointi, tms.

Toinen tapa on osoittaa kiinteä, esimerkiksi vuosittain päätettävä prosenttiosuus yksikön kuntalaisten suunniteltavaksi ja päätettäväksi. Käytännössä rajanvedot eivät ole näin selkeitä, vaan toteuttamistapoja sovelletaan myös päällekkäin ja yhtäaikaisesti. Määrärahojen kohdentamisessa on viisasta huomioida yksikön/toimialan toimintakulttuuri ja vahvuudet, jotta osallistuvan budjetoinnin toimet istuvat luonnollisesti toimintakulttuuriin.

Lapsiystävällinen budjetointi on nousemassa yhdeksi tavoitteeksi kunnan toimintasuunnitelmassa. Lapsi-budjetointi tarkoittaa kunnan talousarvion tarkastelemista lapsen oikeuksien näkökulmasta. Vuoden 2025 talousarvion laadinnassa pitää huomioida, että resurssointi on riittävää suhteessa tarpeisiin ja kohdistuvatko määrärahat sellaisiin toimiin, jotka vähentävät myöhempien, kalliimpien palveluiden tarvetta.

3. Ohjeet ja sitovuus

Talousarvion 2025 raami

Vuosikatteen tulee kattaa suunnitelman mukaiset poistot ja lainanlyhennykset.

Investointitaso määräytyy vuosikatteen perusteella, mutta tasosta voidaan poiketa valtuuston päätöksellä merkittävien (yli 2 milj.) hankkeiden kohdalla. Uudet investoinnit tuodaan talousarvioon taloussuunnitelman kautta.

Vuoden 2025 talousarvio laaditaan siten, että palvelutaso pystytään säilyttämään hyväksytyyn kuntastrategian mukaisesti huomioiden talouden kehittämistyön linjaukset. Palkkojen osalta varaudutaan 2 prosentin korotuksiin.

Vuonna 2024 kunta-alan palkkakustannukset nousevat 2,99 %. Nykyiset työehtosopimukset päättyvät 30.4.2025.

Talousarvion menokehystä tarkastellaan talousarvioprosessin kuluessa, ja määritellään lopullisesti kunnanjohtajan ehdotuksessa lokakuussa.

3.1. Suunnitteluohje

Hallintokunnat tekevät suunnitelmaesityksen jokaiselle hallinnassaan olevalle palvelualueelle. Hallintokunnan suunnitelmaesitys koostuu neljästä osasta:

1. Käyttösuunnitelmaesitys vuodelle 2025
2. Suunnitelmaesityksen tekstiosa vuosille 2025 – 2027
3. Investointiohjelmaesitys vuosille 2025 – 2027
4. Riskienhallinnan arviointi vuodelle 2025 (laaditaan sisäisen riskienhallinnan seurannan tarpeisiin)

Keskistetysti henkilöstöhallinnon toimesta laaditaan henkilöstö- ja koulutussuunnitelma. Henkilöstöpäällikkö kartoittaa hallintokunnittain mahdolliset henkilöstömuutosesitykset.

Tärkeä osa hallintokunnan suunnitelmaesitystä on Kuntaliiton ohjeistukseen perustuva tekstiosa, joka laaditaan Targetor-raportointiohjelmaan.

Tekstiosa sisältää seuraavat otsikot:

- **Toiminta-ajatus**
- **Painopistealueet suunnitelmakaudelle 2025 – 2027**
- **Sitovat tavoitteet vuodelle 2025**

Sitovat tavoitteet esitetään taulukkomuodossa, jossa ne linkitetään kuntastrategiaan. Tavoitteille niille määritellään kriteeri/mittari ja tavoitetaso/tunnusluku. Sitovien tavoitteiden tulee olla mitattavissa määrällisesti ja/tai laadullisesti. Tavoitteiden tulee olla sellaisia, että niiden toteutumista voidaan seurata toteutumraporteissa ja toimintakertomuksessa. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että sitovat tavoitteet ovat tarkkarajaisia ja lukumäärältään sopivia.

Tavoitteita voi asettaa korkeintaan kolme per kuntastrategian osa-alue. Tavoitteita tulee määritellä sekä talouden ja toiminnan näkökulma huomioiden.

Talousarvion painopistealueiden osalta hallintokunnan tulee erityisesti esittää, miten hallintokunta vastaa toimintaympäristön muutoksiin, yhteistoimintaa ja palvelujen tuotantotapaa kehittämällä.

3.2. Käyttötalouden määrärahojen perusteet ja laadintaohjeet

Hallintokunnat tekevät talousarviota varten euromääräisen, tilitasoisen käyttösuunnitelmaesityksen. Käyttösuunnitelmaesitykset tehdään suoraan Accuna -suunnitteluohjelmaan. Accuna -ohjelman pääkäyttäjä on talousasiantuntija, joka hallinnoi taloussuunnitteluosion käyttäjätunnuksia. Taloussuunnitteluosion käyttöpastusta on mahdollista saada tarvittaessa talousasiantuntijalta.

Talousarvio laaditaan bruttobudjetointina, tulot ja menot erikseen. Talousarvion sitovuus on lautakuntatasolla valtuustolle nettoperiaatteella. Ehdotettavat määrärahat samoin kuin verolliset myyntitulot budjetoidaan ilman arvonlisäveron osuutta.

Vuoden 2025 talousarviota laadittaessa palkkamäärärahat sivukuluineen lasketaan ja tallennetaan keskistetysti taloushallinnon talousasiantuntijan toimesta. Sijaisten ja muiden määräaikaisten palkkaukseen liittyvät määrärahat talousasiantuntija käy läpi eri hallintokuntien palvelualueiden johtajien kanssa. Keskistetysti vietyjä palkkamäärärahoja ei saa muuttaa. Mikäli palkkamäärärahojen viennissä ilmenee kuitenkin jotain epäselvää tai huomautettavaa, tulee niistä ilmoittaa talousasiantuntijalle.

3.3. Investointiohjelmaesitys

Investointiohjelmaesityksessään hallintokunta esittää vuosittain kaikki hallintokunnan hankkeet (muut paitsi rakennusinvestoinnit, jotka kokoaa tekninen toimi) jotka aiheuttavat menoja tai tuloja talousarvion investointiosaan kaudella 2025 - 2027. Kaikki hankkeet tulee perustella ja niiden vaikutukset käyttötalouteen arvioida. Lisäksi kaikista vuoden 2025 talousarvion esitetyistä yli 20.000 euron investointihankkeista on laadittava tarkka hankeselvitys, jossa hanke selostetaan, perustellaan ja kustannukset eritellään.

Tiedot taloussuunnitelmakauden 2025 – 2027 investoinneista syötetään hallintokuntien toimesta Targetor-ohjelman investointiosioon.

Investoinneista on käytävä ilmi:

- mille vuodelle hanke sijoittuu

- mikä on hankkeen kokonaiskustannusarvio
- liittykö siihen tuloja (esim. valtionosuuksia)
- hankkeen perustelut ja vaikutukset käyttötalouteen.

Investointihankintojen alaraja tullaan tarkistamaan kesäkuun valtuuston päätöksellä.

Riskienhallinta

Riskienhallinnan järjestäminen perustuu kunnan perustehtävään, toimintaympäristön analysointiin, kuntastrategiaan sekä toiminnan ja talouden tavoitteisiin. Riskienhallinta sisältää kunnan tavoitteita uhkaavien riskien tunnistamisen, arvioinnin ja priorisoinnin sekä tuloksellisen hallinnan. Kuntastrategian, toiminnan ja talouden sekä sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tavoitteet tulee yhdistää, jotta riskienhallinta ei muodostuisi erilliseksi toiminnoksi.

Jotta riskienhallinta olisi organisoitua tulisi mahdolliset riskit, toimenpiteet niiden ehkäisemiseksi ja riskiarviot ennakoida talousarvion laadinnan yhteydessä. Tilinpäätöksessä pitää esittää selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ennakointi tukee myös tätä raportointia.

Riskienhallinnan tiedot syötetään lautakuntakohtaisesti Targetor-ohjelman riskienhallintaosioon. Riskienhallintakortti tulee laatia sitovien tavoitteiden näkökulmasta, arvioida tavoitteiden riskit ja toimenpiteet riskien ehkäisemiseksi.

3.4. Henkilöstöä koskevat esitykset

Talousarviovuodelle 2025 ei tule esittää henkilöstölisäyksiä. Henkilöstörakennetta on tehostettava. Hallintokuntia kannustetaan löytämään keinoja toiminnan kehittämiseen.

3.5. Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Vuoden 2025 talousarvioon sisällytetään henkilöstö- ja koulutussuunnitelma.

Henkilöstösuunnitelman laatii henkilöstöpäällikkö yhteistyössä hallintokuntien kanssa.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstöesitys tehdään

- uusista vakinaisista ja määräaikaisista vakansseista
- nimikemuutosesityksistä
- kelpoisuusehtojen muutoksista

Henkilöstöesityksen sisältö

1. Tulosalue ja tulosityksikkö
2. Vakanssin tiedot
 - nimike (uusi tai muutos)
 - virka vai toimi
 - vakainainen vai määräaikainen
 - kokoaikainen vai osa-aikainen
3. Esitettävien vakanssien lukumäärä
4. Vakanssin täyttämisaikajankohda
5. Vakanssin esimies
6. Kelpoisuusehdot (uudet ja muutokset)
7. Perusteet tehtävälle (tehtävän tarkoitus, miten hoidetaan nykyisin, miksi tarvitaan uusi vakanssi)
8. Vakanssista aiheutuvat kustannukset ja mahdolliset tulot (uudet vakanssit, arvio)
 - palkkakustannukset/vuosi (täytetään keskitetysti)
 - mahdolliset tehtävän vaikutukset tuloihin

Koulutussuunnitelma

Koulutussuunnitelmaan kirjataan henkilöstölle tarjottava suunnitelmallinen koulutus, jota tarvitaan ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi vastaamaan työtehtävien asettamia vaatimuksia ja tulevia osaamistarpeita. Osaamistarpeiden arviointi on osa kerran vuodessa käytävien kehityskeskustelujen sisältöä.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelman tiedot kirjataan Targetoriin.

3.6. Tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:ssä määrätään tilivelvollisuudesta ja tilivelvollisista.

Talousarvioasiakirjassa pitää jokaisen palvelualueen esittelytekstissä mainita ko. alueen tilivelvollinen viranhaltija(t).

3.7. Talousarvion sitovuustasot

Talousarvio on lautakuntatasolla valtuustoon nähden sitova. Sitovuus on lautakuntatasolla valtuustolle nettoperiaatteella. Lautakunnan sisällä sitovuus on kirjaustaso-kohtaista eli kirjaustasojen väliset tulojen ja menojen talousarviomuutokset hyväksytään lautakunnassa.

3.8. Talousarviomuutokset

Kuntalain 110 §:n mukaan talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto. Jos hallintokunnalla on talousarviovuoden aikana tarvetta tehdä muutoksia valtuustotason talousarviomäärärahoihin, se tekee asiasta muutosesityksen välittömästi, kun muutostarve ilmenee.

3.9. Aikataulu

Edellä mainitut suunnitelmaesityksen tekstiosiot tulee tallettaa annetussa määräajassa 27.9.2024 mennessä Targetor ohjelmaan sekä euromääräiset esitykset Accuna -taloudensuunnitteluohjelmaan.

Lautakuntien tulee käsitellä talousarvioesitykset 27.9.2024 mennessä.

Kun valtuusto marraskuussa on hyväksynyt talousarvion, hallintokunnat tarkistavat käyttösuunnitelmansa hyväksytyjen talousarviomäärärahojen puitteisiin.

Lisätiedot:

Talous- ja hallintojohtaja Bella Ahto puh. 044 431 2530
Talousasiantuntija Minna Lepikkö puh. 044 431 2691

Talouden vuosikello 2024 - 2025

